

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา

ปัญหาที่มาจากความพอเพียง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

นี่คือปรัชญาที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงชี้แนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่ปวงชนชาวไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน แต่ทั้งหมดทั้งปวงจะเป็นแค่เพียงการท่องจำ หากไม่นำไปสู่การปฏิบัติ

คุณฉัตรชัย ธนิกกุล นายกองดีการ
บริหารส่วนตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา

จังหวัดราชบุรี เล่าว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงแท้ที่จริงคือ หลักธรรมะเพื่อการใช้ชีวิตทางโลกอย่างมีความสุข ไม่ว่าจะเป็นศาสนาไหนก็สามารถนำไปปฏิบัติได้

ด้วยอยากเห็นชาวชุมชนบ้านคาอยู่ดีมีสุข นายก อบต.สองสมัยคนนี้จึงทำหน้าที่ประสานให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันของ

เจ้าหน้าที่ อบต. ชาวบ้าน หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของเอกชน เพื่อร่วมกันสร้างสังคมที่อุดมไปด้วยการแบ่งปัน ทั้งแบ่งปันความรู้ แบ่งปันความคิด แบ่งปันแรงกายแรงใจ โดยยืนอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง และจิตอาสา

คนไร้ใบ (ปริญญา) ต้นแบบของ คนคุณธรรม

นายก อบต.บ้านคา เล่าถึงแนวคิดในการสร้างสังคมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชนว่า ต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในใจคน การเรียนการสอนต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคนให้ยึดหลักเหตุผล หลักปัญญา แต่ทุกวันนี้กลับพบว่าการเรียนการสอนในระบบ สอนให้คนเป็นคนเก่งมากกว่าเป็นคนดี เราจึงพบเห็นปัญหาสังคมมากมาย

แต่จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ กลับค้นพบว่าทำให้ชุมชนมีความสุข คนในชุมชนมีงานทำ ปัญหาสังคมลดลง ครอบครัวมีความอบอุ่นและพอเพียง พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายได้อยู่กันพร้อมหน้า จากแต่ก่อนที่เคยเห็นว่าคนเรียนดีเป็นเรื่องน่ายกย่อง ตอนนี้เป็นคนดีกลับน่ายกย่องยิ่งกว่า เพราะการเป็นคนดี มาพร้อมกับการเป็นคนมีจิตสำนึก เมื่อมีจิตสำนึกก็จะคิดถึงคนอื่น คิดถึงการให้ทั้งกับผู้คน และสิ่งแวดล้อม

“ผมได้พบเจอหลายคนที่เรียนจบแค่ ป.4 หรือ ป.6 แต่เป็นคนดี แบ่งปันความรู้ให้คนอื่น ๆ ทำให้เริ่มสังเกตว่าบางครั้งใบปริญญาก็ไม่ได้มีความหมายอย่างเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในโรงเรียนควาย ของจังหวัดราชบุรี แม้จะจบแค่ ป.6 แต่กระบวนการคิดและการทำงานของเขา ผมคิดว่ามีค่า เป็นปัญหาที่เกิดจากการทำงานจริง และผมอยากจะนำแนวคิดการทำงานแบบนี้ไปสู่วิทยาลัยให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ ค้นพบความชอบในการทำอาชีพจากการได้ลงปฏิบัติจริง”

พอเพียง...ต้องมาจากจิตสำนึก

นอกจากวิธีคิดที่ว่า ใบปริญญาไม่ได้สะท้อนความรู้ที่แท้จริงของคนเราแล้ว นายก อบต.ยังนำแนวคิดที่สำคัญในการทำงาน เพื่อมุ่งให้คนในองค์กรและชาวบ้านเข้าใจและปฏิบัติตัวสู่ความพอเพียงไปพร้อมๆ กัน

“เรื่องความพอเพียงอาศัยแต่การพูดอย่างเดียวไม่ได้ แรกเริ่มเราต้องทำให้ชาวบ้านเห็นเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เกิดจิตสำนึกด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งผมคิดว่านี่คือหัวใจใหญ่ของการสร้างความยั่งยืนในการทำงาน เช่น จะทำอะไรดีๆ สักอย่าง เราก็อาจจะไม่ต้องรองบประมาณ หรือรอให้คนเห็นพร้อมกันทั้ง 10 คน มี 2-3 คนเห็นด้วยก็เริ่มทำก่อน พอคนอื่นเห็นว่าดี เขาก็จะมาช่วยกันทำเอง เช่น การพัฒนาหมู่บ้านในช่วงวันพอและวันแม่ที่เราทำ 10 กว่าปีมานี้ ชาวบ้านจะรู้กันว่าสิ่งที่เราทำเราทำได้ ดังนั้นแทบไม่ต้องบอกว่าใครต้องทำอะไร ผู้หญิงทำกับข้าว ผู้ชายก็เตรียมจอบพรวนไปตัดหญ้า กำจัดผักตบชวา ทำเสร็จก็กินข้าวปลาอาหารด้วยกัน ได้พูดคุยปรึกษาหารือกัน”

หากใครเคยไปเยือน อบต.บ้านคาคงจะเห็นว่า อบต.แห่งนี้ไม่ได้หรูหรา ใหญ่โต โอ้อ่า ส่วนหนึ่งเพราะนายก อบต.ที่นั่นเห็นว่า ในเมื่อยังมีชาวบ้านที่ยากจน เดือดร้อน การมีที่ทำงานใหญ่โตก็มีแต่สิ้นเปลืองงบประมาณ ที่สำคัญงานส่วนใหญ่ของ อบต.คือการออกไปพบปะรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน ไม่ใช่งานนั่งโต๊ะแต่อย่างใด แม้แต่ห้องทำงานของนายก อบต.ของที่นี่ก็ไม่ได้แยกเป็นสัดส่วนโอโถง แต่กลับนั่งรวมกับปลัด อบต. และเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ เพื่อสะดวกในการพูดคุยปรึกษางาน ใครไปใครมาก็แนะนำให้รู้จักได้อย่างเป็นกันเอง ยิ่งไปกว่านั้นก็ไม่ต้องกลัวว่าจะมีผู้รับเหมามาปิดประตูคุยเรื่องเงินได้โต๊ะ โครงการนั้น โครงการนี้แต่อย่างใด

ทั้งหมดนี้ คือการที่คนเป็นหัวหน้าทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง รวมไปถึงการใช้ข้าวของเครื่องใช้รถราของทางราชการที่นายก อบต.บอกว่า ถ้าเรามีจิตสำนึกของความพอเพียงก็จะทำให้ช่วยกันดูแลเสมือนเป็นของตน

“ผมมักจะสอดแทรกเรื่องความพอเพียงให้คนในองค์กร ด้วยการยกตัวอย่างคนที่ประสบความสำเร็จ แต่ไม่ได้ใช้ชีวิตหรูหราฟุ่มเฟือยว่าเขามีความสุขอย่างไร ส่วนใหญ่เราคุยกันแบบพี่น้อง ไม่ได้สั่งการ

แบบเจ้านายลูกน้อง มีอะไรเราก็จะบอกเล่าเพื่อให้เขาได้ซึมซับความคิดเกี่ยวกับความพอเพียง ซึ่งความจริงส่วนใหญ่รู้จักกันดี เพราะต้องทำเอกสารเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่บ่อยๆ เราก็จะชี้แจงให้เขาฟังว่าการใช้ชีวิตที่ไม่ประมาทก็คือ การต้องรู้จักตัวเองว่าควรทำอะไรแค่ไหน มีเงินเท่านี้ก็ต้องนึกถึงอนาคตที่ต้องส่งลูกเรียน นึกถึงวันที่เจ็บป่วยด้วย”

ชาวบ้านต้อง “เห็นภาพชัด” เพื่อเป้าหมายเดียวกัน

นอกจากอบต.แห่งนี้จะเห็นว่าคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดแล้ว จุดเด่นที่สำคัญของที่นี่คือ การให้เวทีกับคนที่อยากจะทำดีเพื่อสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น อย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ อบต.เห็นร่วมกันในการพัฒนาวัดป่าพระธาตุเขาน้อย ซึ่งเป็นวัดที่มีเจดีย์บรรจุอัฐิธาตุหลวงปู่เทศก์ เทศรังสี มีต้นไม้ที่ในหลวงทรงปลูก เป็นวัดใหญ่ที่มีพระน้อย ทาง อบต.ก็เปิดโอกาสให้จัดทำโครงการ พร้อมชักชวนชาวบ้านมาร่วมด้วย

ยิ่งไปกว่านั้นชุมชนแห่งนี้ยังให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เพราะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ เริ่มจากการสังเกตพบว่าน้ำในลำห้วยมักจะแห้งขอดในหน้าแล้ง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ไม่มีต้นไม้และพืชคลุมดินช่วยซับน้ำในดิน

“เราทำให้ชาวบ้านเห็นภาพร่วมกันอย่างชัดเจนว่า สิ่งแวดล้อมทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงไปและส่งผลกระทบต่อชีวิตของเรา เพื่อทุกคนจะได้เดินไปยังเป้าหมายเดียวกัน ชาวบ้านที่นี่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร

ทั้งปลูกสับปะรด พืชไร่ มัน ยางพารา ไม้ผล และพืชผักกริมน้ำ พอถึงหน้าแล้งน้ำก็ไม่เพียงพอในการทำการเกษตร เราก็ชักชวนชาวบ้านมาปลูกต้นไม้ริมห้วย เช่น ไม้ แฝก สะเดา ชี้เหล็ก มะม่วง ฯลฯ เพราะหากมีต้นไม้ ก็จะช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นให้ดิน เราพาชาวบ้านปลูกที่ริมห้วยมะหาด ริมห้วยน้ำขาว ปลูกแบบผสมผสานกันไปหลากหลายชนิด เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันของธรรมชาติในระบบนิเวศ”

นายก อบต.เสริมว่า หัวใจสำคัญที่จะทำให้งานที่คิดทำประสบความสำเร็จ ต้องมาจากการรู้จักคิดวิเคราะห์สถานการณ์รอบด้านเพื่อจะได้รับการทราบปัญหา หลังจากนั้นก็ร่วมกันประเมินว่าสิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนทำไม่ได้ ก็ต้องรอจังหวะเวลา ต้องประเมินศักยภาพของตัวเอง และเครื่องมือ เพราะถ้าหากคิดไม่รอบด้านก็จะขาดแรงขับเคลื่อน ที่สำคัญต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไปจากเล็กไปหาใหญ่ และต้องรู้จักหาคนที่จะมาร่วมคิดร่วมทำ หรือบางครั้งก็เป็นการร่วมทุนเพื่อให้โครงการที่ตั้งใจไว้เดินหน้าไปได้

เช่นที่ผ่านมานาย อบต.เคยจัดงาน เดิน-วิ่ง การกุศลเพื่อหาเงินให้โรงพยาบาลบ้านคาแต่เนื่องจากไม่มีเงินทุน ทาง อบต.จึงขอความ

สนับสนุนจากโรงงานสับปะรดที่อยู่ในพื้นที่ ด้วยการยืมเงินทุนจำนวน 1 แสนบาทเพื่อใช้ในการผลิตสื่อ 1,000 ตัว หลังจากเสร็จสิ้นงานก็นำเงินไปคืน และนำกำไรที่ได้ไปพัฒนาโรงพยาบาลต่อไป

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคใช้ว่าจะไม่มี แต่มีแล้ว “ไม่ได้เป็นปัญหา” เช่น คนที่เห็นต่างมองว่าสิ่งที่ทำไม่ได้ประโยชน์ นายก อบต.ก็จะเปิดโอกาสให้ช่วยคิดทางออกอื่นๆ แทนที่จะคิดว่าคนเห็นต่างเป็นศัตรู ก็กลายเป็นได้มิตร ได้มีคนช่วยคิดแก้ปัญหาแทน

“ผมจะบอกเขาว่าผมก็โง่ ผมไม่ทราบจะทำอย่างไร แต่ผมปล่อยให้แบบนั้นไม่ได้ คุณมีวิธีการอื่นที่ดีกว่านี้ไหม บอกผมมาได้เลย ผมโยนคำถามกลับไปแบบนี้ คนไหนมีวิธีการที่ดีกว่าผมก็รับฟัง”

ทั้งหมดนี้ที่เกิดขึ้นที่ตำบลบ้านคา ทำให้เราเห็นว่าการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้มีโอกาสพูดและทำงานร่วมกันแบบพี่น้อง โดยใช้ชีวิตบนพื้นฐานความพอเพียง และจิตอาสาสามารถสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง